

РЕШЕНИЕ

№ 36453

гр. София, 05.11.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, ХХVII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 10.10.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Димитрина Петрова

**ЧЛЕНОВЕ: Ралица Рачкова
София Тодорова**

при участието на секретаря Кристина Петрова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **6019** по описа за **2025** година докладвано от съдия Димитрина Петрова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208-228 АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС.

Образувано е по касационна жалба от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГД „ИН“/ срещу Решение № 23091 от 11.11.2024г. по адм.дело № 4471/2023г. на АССГ, 26 състав, с което се уважава иска срещу главната дирекция за размера от 10 000 лв., за претърпените от И. П. Т. неимуществени вреди, произтичащи от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, за периода 13.03.2013г.-12.05.2023г., ведно със законната лихва, считано от предявяване на исковата молба - 12.05.2023г. до окончателното изплащане на обезщетението.

В жалбата са релевирани доводи за неправилност и необоснованост на решението на първоинстанционния съд. Твърди се, че съдът не е съобразил действителната фактическа обстановка и установените факти, както и че неправилно е преценена доказателствената тежест на представените по делото доказателства. Счита, че не са доказани по несъмнен начин действително претърпените вреди от ответника по настоящото дело. Твърди се още, че първоинстанционният състав погрешно е счел, че погасителната давност не е изтекла за част от претендирания период. Възразява срещу размера на присъденото обезщетение, като счита сумата за завишена и несправедлива. Претендира юрисконсултско възнаграждение и за двете инстанции. В открито съдебно заседание ГДИН се представлява от юрк. Д., която поддържа касационната жалба по изложените в нея съображения. Прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение.

Ответникът - И. П. Т., редовно уведомен, не се явява, представлява се от адв. И. Ю., който излага

становище за неоснователност на касационната жалба и изразява мнение, че неимуществените вреди са били доказани по несъмнен начин по делото. Подробни съображения излага в подаден отговор на касационната жалба. Претендира разноси по списък.

Представителят на Софийска градска прокуратура, прокурор Яни Костов, изразява становище за основателност на касационната жалба по отношение на присъденото обезщетение.

Съдът, като взе предвид становището на страните и извърши проверка на обжалваното решение на посочените касационни основания, съгласно разпоредбата на чл. 218, ал. 1 АПК, и след служебна проверка за допустимостта, валидността и съответствието на решението с материалния закон по реда на чл. 218, ал. 2 АПК, намира за установено следното:

Касационната жалба е подадена в срока по чл. 211, ал. 1 от АПК, от лице с надлежна процесуална легитимация по чл. 210, ал. 1 от АПК, като страна в първоинстанционното производство, за което решението е неблагоприятно.

Разгледана по същество, касационната жалба е частично неоснователна.

Първоинстанционният съд е бил сезиран с иск по чл. 284 от ЗИНЗС за обезщетяване на неимуществени вреди, причинени на И. П. Т. в резултат на незаконосъобразни действия и бездействия на служители на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, изразяващи се в неосигуряване на елементарни хигиенно - битови условия в помещенията, в които е бил настаняван в Затворническо общежитие от открит тип ЗО „К.“ и Затворническо общежитие от закрит тип (ЗОЗТ) "К." към Затвора - С., а именно: неосигурен постоянен достъп до течаща вода, в нарушение на изискванията на чл. 20, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ППЗИНЗС), липса на достатъчно количество дневна светлина и прозорци за проветряване в нарушение на изискванията на стандартите за обществени сгради (чл. 20, ал. 2 от ППЗИНЗС); значителна влага и мухъл в помещенията, недобро осветление, овехтели и изключително замърсени легла, крайно неудобни за сън; значително увредена дограма, неосигуряваща основната си функция - предпазване на помещението от влага и вятър, пречатствала поддържането на нормална температура в зимните месеци; пренаселеност на помещенията, в нарушение на изискванията на чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС; неосигуряване на достатъчно количество, а и на качествена храна; липса на обособено специално помещение - столова, в която да се консумира храната; невъзможност да се ползва общата пералня за пране на лични дрехи, а само за постелъчно бельо; неефективни действия за обезпаразитяване от хлебарки и дървеници.

В исковата молба се твърди, че в резултат на това жестоко, нечовешко и нехуманно отношение, в нарушение на човешките му права и достойнство, ищецът е изпитал значителен дискомфорт - унижения и безпокойство, сериозни негативни преживявания, изпаднал е в депресия, в състояние на безнадеждност и отчаяние, загубил е апетит, сънят му е бил нарушен, станал е раздразнителен и изнервен, притеснявал се е и се е страхувал от възможно сериозно увреждане на здравето, срамувал се е от начина, по който живее.

Претендираното обезщетение с общ размер от 30 000 лева включва периодите, в които ищецът е изтърпявал наказание в две затворнически общежития. В исковата молба е уточнено, че за всеки от тях размерът на обезщетението, който се счита за съответен на претърпените неимуществени вреди е 15 000 лева. Заявена е и претенция за присъждане на законни лихви върху обезщетенията за вреди. Периодите, за които се претендират законни лихви за забавено изпълнение, на основание чл. 86, ал. 1 от ЗЗД, са съобразявани с периодите на изтърпяване на наказанието в различните места за лишаване от свобода, а именно, считано от 14.04.2019г. до окончателното изплащане на обезщетение от 15 000 лева за периода на изтърпяване на наказанието в ЗОЗТ "К." и от завеждане на исковата молба - 12.05.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението

от 15 000 лева - за периода на изтърпяване на наказанието в ЗО "К."

ГДИН е оспорила исковите претенции и по основание, и по размер. Изложени са възражения за изтекла погасителна давност, съгласно чл. 110 от ЗЗД. Застъпено е становище за липса на фактическа обосновааност на твърдяното нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС и ясна конкретизация на основанието, на което се претендират вредите - съответното действие и/или бездействие, включително и на интензитета, с който се твърди да са били увредени правата на ищеца. В този аспект, се сочи, че фактическите обстоятелства, залегнали в исковата молба представляват обобщени декларативни изявления, неподкрепени с доказателства за конкретни незаконосъобразни действия и/или бездействия на ответната администрация както и за влошаване на здравословното и емоционално състояние на ищеца. С позоваване на конкретни разпоредби от ЗИНЗС и ППЗИНЗС е обоснована тезата за спазване на всички нормативни изисквания в затворническите общежития към Затвора - С. при осигуряване на условията, при които е изтърпявал наказание и И. П. Т. в процесните периоди.

На първо място съдът е приел, че не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. "в" от ЗЗД погасителни давностни срокове. Въз основа на приетите писмени и гласни доказателства, първоинстанционния съд е обосновал правния извод за кумулативното наличие на изискуемите материално - правни предпоставки на предявения иск с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС - нарушение на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС - незаконосъобразно бездействие на специализирани органи по изпълнение на наказанията неимуществени вреди, настъпили в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС пряка и непосредствена причинна връзка между установеното нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат, чието обезщетение се претендира.

Приел е за безспорно установено, че в процесния период И. Т. е пребивавал при различни условия не само в двете затворнически общежития, но и в помещенията, в които е настаняван във всяко от тях. Коментирал е условията и в двете затворнически общежития, вземайки предвид информацията в приложения към делото Доклад на Националния превантивен механизъм. Приел е, че ищецът е преживял негативни усещания, но не в силата и степента, претендирани в исковата молба. Поради това, отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятното влияние на средата, в която е изтърпявал наказанието лишаване от свобода, различните условия в двете затворнически общежития, в съответствие с изискванията на чл. 51, ал. 1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, съдът е уважил частично исковата претенция, като е присъдил обезщетение в размер на 10 000 лева, а за разликата до предявения размер от 30 000 лева искът е отхвърлен като неоснователен и недоказан. Прието е, че е доказана по основание е и претенцията по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД, считано от датата на предявяване на иска - 12.05.2023г. до окончателното изплащане на обезщетението.

Първоинстанционният съд обективно е установил фактическите обстоятелства, въз основа на събраните по делото писмени доказателства, които са правилно ценени и анализирани. Оспореното решение е мотивирано с подробно изложена фактическа обстановка и обосновани правни изводи. В този смисъл неоснователно е възражението за необосновааност на оспорения съдебен акт.

Пред настоящата инстанция не са ангажирани писмени доказателства по смисъла на чл. 219, ал. 1 АПК, които да са релевантни към спора.

В случая, преди да изследва наличието на предпоставките по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, съдът следва да обсъди възраженията на касатора, че част от исковият период е погасен по давност. Погасителната давност е институт на материалното и процесуалното право, представляваща изтичането на предвидения в закона период от време, през който субектът на правото бездейства

и не го упражнява. Съответно с изтичането на давността и при направено възражение от насрещната страна вземането се погасява, респективно предявеният иск следва да се отхвърли като неоснователен поради изтичането на давностния срок.

Разпоредбата на чл. 203, ал. 2 от АПК предвижда за неуредените въпроси за имуществената отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани да се прилагат разпоредбите на ЗОДОВ или на ЗИНЗС. В приложимия към казуса ЗИНЗС не е уреден въпросът за погасителната давност и в частност за началния момент, от който същата започва да тече, както и давностният срок за погасяване на правото да се търси обезщетение от държавата за причинени вреди от имуществен или неимуществен характер. Следователно приложение следва да намерят разпоредбите на Закона за задълженията и договорите, уреждащ института на погасителната давност.

Съгласно чл. 120 от ЗЗД съдът не прилага давността служебно, но в случая от страна на двамата ответника е направено възражение за изтекла погасителна давност на претендираното с исковата молба вземане. С оглед направеното възражение, съдът следва да се произнесе по въпроса погасено ли е по давност всяко от двете процесни вземания. Съгласно чл. 110 от ЗЗД с изтичането на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок.

Съгласно т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т.гр. д. № 3/2004 г., при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на тяхното преустановяване. От този момент съгласно цитираното тълкувателно решение започва да тече погасителната давност за тези вземания. При незаконни действия или бездействия на административните органи, началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е моментът на тяхното преустановяване.

В случая, заявеният исков период е от 13.03.2013г. 12.05.2023г. и обхваща значителен период от време - 10 години и два месеца. С оглед изложеното, правилно от съда е прието, че не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. "в" от ЗЗД погасителни давностни срокове. Независимо от преместването от ЗОЗТ "К." в ЗО "К.", надлежен ответник по иска, съгласно изискванията на чл. 205, ал. 1 от АПК, е Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", поради което и началният момент на погасителната давност, както и на претендираното обезщетение за забава, по чл. 86, ал. 1 от ЗЗД в настоящия казус е датата на предявяване на иска по чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС.

Съгласно разпоредбата на чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС „държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3“, който в своята ал. 1 предвижда, че тези лица „не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение“. Според чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС „за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“, както и действия или бездействия на специализираните органи и длъжностни лица при или по повод извършване на административни наказания. Правилно в оспорения акт е посочено, че от установените факти се обуславя осъществяването на нарушение по чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС във връзка с чл. 3 от ЕКПЧ.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от закона, и настъпила, в резултат на нарушението, неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на оборима презумпция, въведена с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. В този смисъл на доказване подлежи и причинно-следствената връзка между нарушението на чл. 3 ЗИНЗС и настъпилата в патримониума на ищеца неимуществена вреда – силни болки в тялото, гадене, липса на сън и апетит, чувство на унижение, безпомощност и малоценност, страх за живота и физическо изтощение. За квалифицирането на едно бездействие като незаконосъобразно, е необходимо да бъде установено неизпълнение на фактическо действие от страна на административен орган или длъжностно лице от администрацията, като е необходимо да съществува нормативно установено задължение за изпълнение на това действие. Дори и да не се докаже незаконосъобразно бездействие или действие на конкретно длъжностно лице от състава на ГД „ИН“, е достатъчно за претърпяването на неимуществени вреди поставянето на условия в противоречие с изискванията по чл. 3 ЗИНЗС. В този смисъл и отговорността е обективна, безвиновна.

В случая безспорно е установено, че претърпените негативни преживявания са в пряка причинно-следствена връзка с битовите условия, в които е пребивавал И. П. Т. за периода 13.03.2013г. - 12.05.2023г. Това е така, тъй като по делото са доказани няколко от възможните хипотези на нарушение по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, а именно – недостатъчна жилищна площ, храна, съжителствайки с хлебарки и дървеници, при липса на постоянно течаща вода и ползване по график в определени дни от седмицата на топла вода. Несъответните на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 от ЗИНЗС битови условия, при които е изтърпявал в процесния период наказанието си И. Т. нормативно са приети, че са от естество да причинят емоционален стрес, безпокойство, негативни емоции, физически и психически дискомфорт и да създадат чувство за унижение и безпомощност.

Основателни са възраженията на касатора обаче, че обезщетението е в размер, който не е съобразен с вида и интензитета на нарушението. Обезщетението не следва да бъде източник на неоснователно обогатяване за пострадалия, като при претенция за вреди над обичайните последният следва да ги докаже, за да се оправдае и присъждането на обезщетение над обичайния размер. В резултат на бездействието на ГДИН за периода от 13.03.2013г. 12.05.2023г. в правната сфера на последния неминуемо са настъпили неимуществени вреди. В случая следва да се отчете степента, в която нарушението е засегнало конкретния потърпевш и какво му е причинило. С оглед характера на деянието, естеството и степента на претърпените вредни последици от И. Т. и периодите, през които е търпял неприемливите условия при изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" и при отчитане икономическия стандарт на страната, според настоящия състав, определеното от първоинстанционния съд обезщетение от 10 000 лева е завишено. Същото следва да се редуцира до 2500лв. за целия период, съобразявайки актуалната практика и насоките на ЕСПЧ, както и от факта, че справедливият размер на обезщетение за вреди не следва да се определя само от условията на живот и икономическия стандарт в България.

По тези доводи и аргументи, касационната инстанция заключава, че оспореното съдебно решение следва да бъде изменено в частта относно определеното обезщетение на И. П. Т., като същото следва да се намали до размера от 2500 лв.

Независимо от горното и предвид разпоредбата на чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС юрисконсултско възнаграждение на касатора не следва да се присъжда.

По изложените съображения, Административен съд София-град, XXVII-ми касационен състав, на основание чл. 221, ал. 2 от АПК във връзка с чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 23091 от 11.11.2024г. по адм.дело № 4471/2023г. на АССГ, 26 състав, В ЧАСТТА, касаеща присъденото обезщетение, като вместо него **ПОСТАНОВЯВА**:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – С. да заплати на И. П. Т., на основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, сумата от 2500 лева, обезщетение за причинени в периода 13.03.2013г. - 12.05.2023г. неимуществени вреди, произтичащи от нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС в резултат на противоправно бездействие на служители на ответника, ведно със законната лихва, считано от предявяване на исковата молба - 12.05.2023г. до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса, като **ОТХВЪРЛЯ** иска до пълния предявен размер от 30 000 лв.

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата част.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: